

ПРОБЛЕМИ НАУКИ І ОСВІТИ

УДК 351.851

А. В. Карпенко

кандидат економічних наук, доцент

Д. М. Юртаєв

аспірант

Запорізький національний технічний університет

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розкрито провідну роль вищої освіти в формуванні та забезпеченні розвитку національної економіки. Проаналізовано основні показники діяльності освітньої галузі в Україні. Оцінено розвиток вищої освіти в Україні. Визначено основні перешкоди в формуванні якісної вищої освіти й збалансуванні її з ринком праці. Обґрунтовано напрями розвитку вищої освіти в Україні на основі моніторингу та стратегічного прогнозування потреб ринку праці, запровадження широкої інформаційної відкритості та формування конкуренції ВНЗ за грантове фінансування, підвищення мотивації викладачів.

Ключові слова: вища освіта, ВНЗ, економіка, ринок праці, людина, суспільство.

І. Вступ

Соціально-економічна життєздатність сучасного суспільства, яке визнають “суспільством знань”, та його окремих елементів в умовах глобалізації визначають значною мірою ступенем розвитку освітньої галузі. У розвинутих країнах освіту визнають провідною галуззю й забезпечують випереджальне її зростання порівняно з іншими в національних економіках. На особливу увагу заслуговують саме ті елементи освітньої системи (структури), які є останніми в освітньому ланцюгу перед виходом людини на ринок праці. Це пов'язано безпосередньо з проблемами ринку праці, який часто знаходиться в розбалансованому стані за попитом і пропозицією.

Найбільший рівень зацікавленості у світі припадає на вищу освіту, яку вважають визначальною в рівні розвитку економіки. Зокрема, у США вища освіта забезпечує п'яту частину всіх експортних надходжень, а в Австралії вона є третім найбільшим джерелом надходжень до економіки країни [1].

Загалом освіта є конструктивною ланкою, що пов'язує три головні складові інноваційної економіки: наука – освіта – виробництво. У цьому поєднанні освітній потенціал є одночасно як джерелом поповнення науки кадрами, так і головним фактором оволодіння робочою силою (населенням) сучасними знаннями, необхідними для забезпечення економічного, соціального й культурного розвитку суспільства на основі використан-

ня передових досягнень науки, технологій, інновацій [2, с. 160].

В Україні влада докладає постійних зусиль щодо вдосконалення системи освіти. Однак, незважаючи на законодавче визначення мети реформування вищої освіти в Україні, яка передбачає її поєднання з наукою та виробництвом для забезпечення високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, задоволення потреб суспільства, ринку праці та держави в кваліфікованих фахівцях [3], такі заходи часто спричиняють невдалі “експерименти”. Іноді навіть навпаки – призводять до порушення встановлених зв'язків між різними її рівнями, координації зусиль щодо ефективної їх взаємодії, зниження рівня мотивації як учителів (викладачів), так і учнів (студентів) до якісної освіти тощо. І, як наслідок, наразі в українській практиці характерними є суперечливі факти: незадовільний стан кореляції структури та якості підготовки фахівців ВНЗ із потребами ринку праці, проте високий рейтинг України за освітніми показниками в світі.

Дослідження освітньої галузі в цілому та вищої освіти зокрема знайшло своє відображення в працях багатьох українських і зарубіжних учених: В. Астахової, В. Іноземцева, А. Колота, Н. Лук'яченко, Л. Шаульської та ін. У проаналізованих дослідженнях науковці розкривають переважно соціальні аспекти розвитку освітньої галузі, коли у світовій практиці висвітлюють її економічну основу, що підвищує актуальність обраної теми.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження особливостей розвитку освітньої сфери в Україні, визначення основних проблем вищої освіти та обґрунтування заходів щодо її вдосконалення в майбутньому.

III. Результати

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [4], освіта належить до найважливіших напрямів державної політики України, тому що є стратегічним ресурсом соціально-економічного, культурного й духовного розвитку суспільства, забезпечує покращення добробуту людей, національні інтереси, зміцнює міжнародний авторитет і формує позитив-

ний імідж нашої держави, створює умови для самореалізації кожної особистості. За 2000–2014 рр. Україна дійсно збільшила обсяг фінансування освіти (рис. 1) з 14,7% загальних витрат бюджету (4,7% на вищу освіту, або, відповідно, 4,2% і 1,3% ВВП) до 19,7% (5,6%, або, відповідно, 6,4% ВВП і 1,8%) (максимальна питома вага припадала на 2010 р. – 21,1% на освіту, на вищу освіту – 6,6%, або, відповідно, 7,4% ВВП і 2,3%). Однак ці зміни є меншими від законодавчо визначених (менше 10% від ВВП) і порівняно з фінансуванням у розвинутих країнах, де витрати на освіту становлять 5–12% ВВП [5].

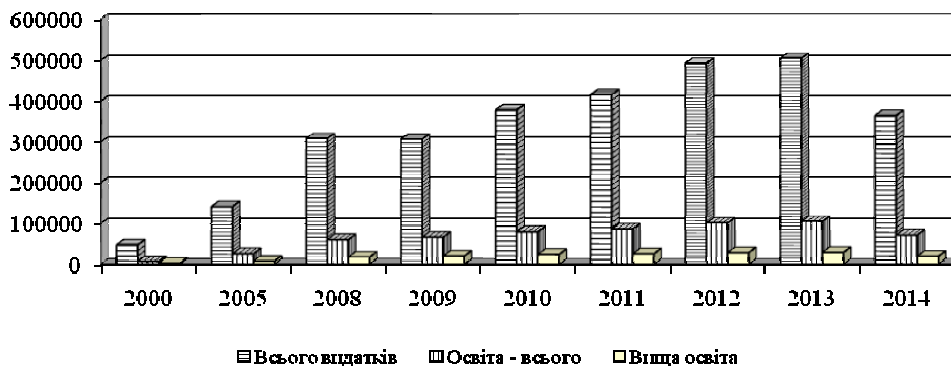

Рис. 1. Фінансування освіти в Україні
Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [6]

Сучасна освітня система в Україні має такі ступені: допочаткове навчання (3–4 роки – дошкільні заклади); початкова освіта – перший етап базової освіти (4 роки – 1–3 (4) класи загальноосвітніх шкіл); перший етап середньої освіти – другий етап базової освіти (5 років – 5–9 класи ЗОШ); другий етап середньої освіти (2 роки – 10–11 (12) класи ЗОШ, професійно-технічні навчальні заклади); післясередня, не вища освіта (1 рік – здобуття кваліфікації “кваліфікований робітник” у ПТНЗ); перший етап вищої освіти (5–6 років або 2–3 роки відповідно – ВНЗ III–IV і ВНЗ I–II рівнів акредитації); другий етап вищої освіти (3 роки – аспірантура, докторантура) [6; 7]. Поява комерційних відносин у сфері освіти,

формування мережі приватних навчальних закладів спричинили формування ринку освітніх послуг як системи товарно-грошових відносин, що складаються між суб'єктами освітнього процесу для досягнення визначеної мети, яка функціонує на принципах підприємництва та законах товарного виробництва.

Початкова освіта формується в Україні в загальноосвітніх навчальних закладах (школи, ліцеї, гімназії, колеґіуми, навчально-виховні комплекси, санаторні школи всіх ступенів, спеціальні школи та школи соціальної реабілітації), динаміка яких за 2005–2006 і 2014–2015 навч. рр. свідчить про зменшення їх кількості та чисельності учнів у них (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка діяльності загальноосвітніх навчальних закладів в Україні на початок навчального року

Показники, рр.	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, тис. осіб	21,6	20,3	19,9	19,7	19,3	17,6
Кількість учнів у закладах, тис. осіб	5399	4299	4292	4222	4204	3757
Кількість осіб у закладах на 10 тис. осіб населення	1151	939	941	927	925	874
Закінчили школу II ступеня (неповну середню), тис. осіб	649	566	480	441	411	339
Закінчили школу III ступеня (середню), тис. осіб	515	364	215	329	304	247
Кількість учителів, тис. осіб	543	515	509	510	508	454

Джерело: дані Державної служби статистики України [7].

На початок 2014–2015 навч. рр., порівняно з 2005–2006 навч. рр., кількість загальноосвітніх закладів в Україні зменшилася на 18,5%, кількість учнів у них – на 30,4%, кількість учнів на 10 тис. осіб населення – на 24,1%, а кількість учителів – на 16,3%. Основні причини зменшення чисельності учнів пов'язані переважно з демографічними чинниками (народжуваністю), оскільки рівень охоплення загальною освітою змінився несуттєво (з 79,8% до 78,5% за 2010–2015 рр.). У 2014 р. 61,3% випускників дев'ятих класів перейшли до десятих класів ЗОНЗ, 2,1% – до вечірніх (змінних) шкіл, 15,7% вступили до ПТНЗ, 20,3% – до ВНЗ.

Професійно-технічні навчальні заклади, що забезпечують отримання кваліфікації “кваліфікований робітник” із набутої професії відповідного розряду (категорії), в Україні скорочуються разом із чисельністю учнів і випущених кваліфікованих робітників. За 2005–2014 рр. чисельність закладів скоротилася на 20,4%, учнів – на 181 тис. осіб (36,4%), а в 2012 р., порівняно з 2011 р., – на 13,9 тис. осіб (3,4%). Кількість прийнятих учнів у 2014 р., порівняно з 2005 р., зменшилася майже на половину (на 43,3%), а підготовлених кваліфікованих робітників – на 104,6 тис. осіб (36,5%) (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка діяльності професійно-технічних навчальних закладів в Україні на кінець року

Показники, р.	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Кількість закладів, од.	1023	976	976	972	968	814
Кількість учнів, тис. осіб	496,6	433,5	409,4	423,3	391,2	315,6
Кількість учнів у закладах на 10 тис. осіб населення	106	95	90	93	86	73
Прийнято учнів, тис. осіб	314,2	282,9	241,7	241,8	225,2	178,0
Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників, тис. осіб	286,6	247,3	240,1	202,1	227,3	182,0

Джерело: дані Державної служби статистики України [8].

В Україні, згідно зі статусом ВНЗ, встановлено чотири рівні акредитації (I – технікуми, училища; II – коледжі та інші прирівняні до них заклади; III і IV – академії, університети, інститути, консерваторії) і чотири освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки фахівців: молодший спеціаліст – ВНЗ I рівня акредитації; бакалавр – ВНЗ II–IV рівнів акредитації; спеціаліст, магістр – ВНЗ III і IV рівнів акре-

дитації. Кількість ВНЗ, як і інших освітніх структур, за 2005–2014 рр. поступово зменшується, зокрема кількість закладів I–II рівнів акредитації – на 21,1%, у них студентів – на 34,9% і випущених осіб – на 36,1%, а в розрахунку на 10 тис. осіб населення чисельність студентів скоротилася майже вдвічі (на 46,3%) (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка діяльності ВНЗ в Україні

Показники, рр.	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
I–II рівнів акредитації						
Кількість закладів, од.	606	505	501	489	478	387
У них студентів, тис. осіб	505,3	361,5	356,8	345,2	329	251,3
За денною формою навчання	373,4	302,9	297,4	287,9	278,5	218,2
Кількість студентів на 10 тис. осіб населення	108	79	78	76	72	58
Прийнято, тис. осіб	169,2	129,1	105,1	99,8	93,9	69,5
За денною формою навчання	124,8	105,9	85,4	82,9	78,2	60,2
Випущено, тис. осіб	142,7	111	96,7	92,2	91,2	79,1
За денною формою навчання	101,9	81,2	78,4	75,5	71,7	65,9
Кількість поданих заяв на 100 зарахованих, шт.	129	180	167	190	213	240
У т.ч. за денною формою навчання	135	193	178	203	229	256
III–IV рівнів акредитації						
Кількість закладів, од.	345	349	345	334	325	277
У них студентів, тис. осіб	2203,8	2129,8	1954,8	1824,9	1723,7	1438
За денною формою навчання	1233,8	1250,2	1145	1104,1	1070,1	935,1
Кількість студентів на 10 тис. осіб населення	470	465	428	401	380	335
Прийнято, тис. осіб	503	392	314,5	341,3	348	291,6
За денною формою навчання	305	276,2	203,7	244,5	247,2	219,4
Випущено, тис. осіб	372,4	543,7	529,8	520,7	485,1	405,4
За денною формою навчання	199,6	275,6	267,9	264,8	258,9	227,6
Кількість поданих заяв на 100 зарахованих, шт.	153	329	341	430	472	535
У т.ч. за денною формою навчання	169	401	443	534	588	642

Джерело: дані Державної служби статистики України [6; 8].

Кількість закладів III–IV рівнів акредитації за аналогічний період зменшилася на 19,7%, у них студентів – на 34,7%, а кількість випускників збільшилася на 8,9%. Проте в розрахунку на 10 тис. осіб населення чисельність студентів зменшилася на 28,7%.

Скорочення ВНЗ в Україні та постійні заклики до подальшого скорочення їх кількості, а також значний інтерес абітурієнтів, пов'язаний з ментальними рисами відносно сучасної доступності й престижності вищої освіти, впливає на постійне підвищення конкурсу на вступних іспитах до ВНЗ. За 2005–2006 і 2014–2015 навч. рр. кількість поданих заяв на 100 зарахованих у ВНЗ I–II рівнів акредитації зросла майже в 2 рази (на 86,0%), а у ВНЗ III–IV рівнів акредитації – у 3,5 разів (на 249,7%).

Кількість випускників ВНЗ в Україні зростала до 2010 р. включно, а з 2011 р. стрімко почала зменшуватися, що є переважно наслідком демографічних явищ (зменшення народжуваності в 90-х рр.). Зміни в системі вищої освіти України, пов'язані з упровадженням положень болонського процесу, що зумовили тривале нагадування про відмову від освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”, вплинули на постійне збільшення випущених магістрів і зменшення кількості спеціалістів, хоча їх загальна питома вага майже не змінилася.

Разом зі скороченням ВНЗ і студентів у них зменшується також чисельність зайнятого персоналу. На початок 2014–2015 навч. рр. у ВНЗ усіх рівнів акредитації працювало 168,6 тис. педагогічних і науково-педагогічних працівників (на 31,9 тис. менше за рівень 2007–2008 навч. рр.), із них 12,8 тис. докторів (на 0,5 тис. більше) та 64,0 тис. кандидатів наук (на 0,5 тис. більше), 11,3 тис. професорів (на 1,0 тис. менше) та 43,2 тис. доцентів (на 2,1 тис. менше). Проте суттєве скорочення відбулося за 2013–2014 і 2014–2015 навч. рр.

Негативні тенденції у сфері вищої освіти супроводжуються й позитивними намірами держави щодо фінансування навчання студентів, оскільки питома вага студентів, яких приймають до ВНЗ за рахунок державного та місцевих бюджетів, вища (за 2007–2014 рр. збільшилася на 12,7 % і становила понад 50%) за частку, що фінансують органи державної влади, юридичні й фізичні особи. Однак у світовій практиці питому вагу державного фінансування й коштів фізичних і юридичних осіб значною мірою доповнюють гранти, які створюють у галузі вищої освіти жорстку конкуренцію, а відповідно, і високу якість наукових і освітніх послуг.

Результативність освітньої діяльності має відображатися кількісною та якісною забезпеченістю українського ринку праці персоналом, однак фактично ситуація є іншою (табл. 4).

Таблиця 4

Основні показники ринку праці в Україні

Показник, р.	2010	2011	2012	2013	2014
Економічно активне населення:	–	–	–	–	–
у віці 15–70 років, тис. осіб	20894,1	20893,0	20851,2	20824,6	19920,9
у % до відповідної вікової групи	63,6	64,2	64,5	64,9	62,4
Зайняте населення:					
у віці 15–70 років, тис. осіб	19180,2	19231,1	19261,4	19314,2	18073,3
у % до відповідної вікової групи	58,4	59,1	59,6	60,2	56,6
Безробітне населення:	–	–	–	–	–
у віці 15–70 років, тис. осіб	1713,9	1661,9	1589,8	1510,4	1847,6
у % до відповідної вікової групи	8,2	8,0	7,6	7,3	9,3
Непрацевлаштовані після закінчення ЗОШ і ВНЗ I–IV рівнів у % до загальної кількості безробітних	16,2	18,7	17,1	17,5	17,3
Рівень безробіття вікової категорії 15–29 років, %	27,3	27,8	26,8	26,1	34,2

Джерело: дані Державної служби статистики України [8].

За 2010–2014 рр. змінилися показники ринку праці, зокрема економічно активне та зайняте населення зменшується, тоді як безробітне – зростає (до 9,3% у 2014 р.). Однією з причин зростання безробіття є дисбаланс на ринку праці, у результаті чого більше ніж 17% випускників ЗОШ і ВНЗ I–IV рівнів акредитації залишаються непрацевлаштованими, а рівень безробіття вікової категорії 15–29 років у 2014 р. становив 34,2%.

Підтвердженням факту невідповідності освітніх послуг сучасним вимогам ринку праці є результати досліджень бази даних вакансій і резюме Міжнародного кадрового порталу HeadHunterУкраїна [9]. У 2014 р.

структура вакансій і резюме відображала найбільше перевищення попиту над пропозицією робочої сили в таких галузях діяльності, як інформаційні технології, Інтернет, телеком, торгівля, маркетинг, реклама та PR. Серед них саме спеціалісти, що тільки розпочинають кар'єру, і студенти мають найбільш значне перевищення попиту над пропозицією на ринку праці, адже кількість резюме, поданих від них, перевищує кількість вакансій на 16%. Значною перепорою для них є відсутність досвіду роботи й неузгоджені з роботодавцями параметри підготовки фахівців, що знижує їх шанси знайти відповідно до отриманої кваліфікації робочі місця. Це демонструє неефективність осві-

ти, оскільки щойно підготовлена робоча сила є неконкурентоспроможною на ринку праці. Тобто якщо вона влаштовується на відповідну отриманим здібностям роботу через тривалий термін, або коли взагалі працевлаштування здійснюється не за фахом, відбувається втрата частини національного інтелектуального капіталу.

Світове сприйняття української освітньої галузі знаходить своє відображення в міжнародних рейтингах, серед яких заслуговує

на увагу глобальний індекс конкурентоспроможності. За 2012–2013 і 2015–2016 рр. рейтинг України за цим індексом знизився на 6 позицій. Проте в групі підсилювачів ефективності цього індексу традиційно Україна отримує найкращі результати за показником “Вища освіта й професійна підготовка” (табл. 5), які з кожним роком покращуються (на 14 позицій за 2012–2013 і 2015–2016 рр.).

Таблиця 5

Рейтингові позиції України за показниками “Вища освіта та професійна підготовка”

Показник	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Охоплення вищою освітою	10	10	13	14
Якість системи освіти в цілому	70	79	72	54
Якість математичної та природничо-наукової освіти	34	28	30	38
Якість шкіл менеджменту	117	115	88	87
Доступ до Інтернету в школах	62	70	67	44
Наявність науково-дослідних і навчальних послуг	98	92	84	78
Ступінь підготовки кадрів	106	103	92	74
Кількість країн, що брали участь у дослідженні	144	148	144	140

Джерело: дані сайту [10].

Із цього рейтингу ми бачимо невідповідність між кількісними та якісними параметрами освіти в Україні. Так, за ступенем охоплення вищою освітою Україна перебуває серед перших 10–15 країн світу, тоді як за якістю шкіл менеджменту, наявністю науково-дослідних і навчальних послуг, а також за ступенем підготовки кадрів Україна посідає в рейтингу не нижче 70 місця. Доволі високі результати в рейтингу демонструє показник якості математичної та природничо-наукової освіти, за яким Україна посіла в 2015–2016 рр. 38 місце зі 140 країн світу. Варто також зазначити, що майже всі складові показники вищої освіти за цей період покращили свій рейтинг.

Для підвищення ефективності вищої освіти в Україні та узгодження її з вітчизняним ринком праці необхідно посилити практичну спрямованість освіти, сприяти систематичному оновленню та вдосконаленню наданих знань і тих, що надаються, створити конкурентні умови та дієву систему мотивації викладачів ВНЗ до впровадження педагогічних інновацій, доповнити підсумкову атестацію випускників процедурою добровільної незалежної сертифікації, забезпечити моніторинг попиту ринку праці та планування обсягів підготовки фахівців за відповідними напрямками тощо [11, с. 269].

На особливу увагу заслуговує створення структур, що мають відповідати за стратегічне прогнозування освітньо-кваліфікаційних потреб ринку праці та забезпечувати широку інформаційну доступність до даних результатів і аналітичних матеріалів, сприяти взаємодії з роботодавцями в процесі підготовки кадрів, розвивати систему дистанційної освіти, яка забезпечуватиме освіту протягом життя [12]. Такі заходи сприятимуть узгодженню інтересів державних органів

влади, роботодавців і навчальних закладів у вирішенні поточних проблем із працевлаштуванням випускників на національному та регіональному рівнях, стимулюватиме виважене обрання затребуваної ринком професії та оптимізації зусиль для формування високопрофесійних навичок у своїй справі.

IV. Висновки

Отже, формування якісної вищої освіти залежить не лише від ВНЗ, а й від інших структур усіх освітніх рівнів. Основною проблемою вищої освіти вже тривалий час є невідповідність її вимогам ринку праці, що пов'язано зі слабкою комунікацією між усіма складовими освітньої системи, роботодавцями й державними (регіональними) органами влади, а також оперативної інформації про стан попиту й пропозиції на ринку праці та прогнозування потреби в фахівцях. Пропонуємо посилити практичну спрямованість освіти на основі залучення роботодавців до більш тісної взаємодії з ВНЗ, створити структури, що мають відповідати за моніторинг і стратегічне прогнозування освітньо-кваліфікаційних потреб ринку праці, запровадити більшу відкритість ВНЗ і конкуренцію за фінансування, зокрема грантове.

Список використаної літератури

1. Лозовий В. С. Україна на міжнародному ринку освітніх послуг вищої освіти. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] / В. С. Лозовий. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1695/>.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт. упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – Київ : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

3. Про вищу освіту : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>.
5. Затраты на образование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rb.com.ua/rus/marketing/tendency/8322/>.
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Загальноосвітні навчальні заклади України // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Статистичний щорічник України // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Міжнародний кадровий портал HeadHunter Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hh.ua/article/15504>.
10. TheGlobalCompetitivenessIndex [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/docs/>.
11. Біленко О. Освітня складова конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці сфери фінансових послуг / О. Біленко, А. Карпенко // Інституціональний вектор економічного розвитку : зб. наук. пр. МІДМУ КПУ. – Мелітополь : КПУ, 2012. – Вип. 5 (1). – С. 263–270.
12. Карпенко М. М. Кореляція ринків праці й освіти в Україні: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання в руслі реформування вітчизняної освіти. Аналітична записка [Електронний ресурс] / М. М. Карпенко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2122/>.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2015.

Карпенко А. В., Юртаев Д. М. Высшее образование Украины: проблемы и перспективы

В статье раскрыто ведущую роль высшего образования в формировании и обеспечении развития национальной экономики. Проанализированы основные показатели деятельности в сфере образования Украины. Оценено развитие высшего образования в Украине. Определены основные препятствия в формировании качественного высшего образования и сбалансировании его с рынком труда. Обоснованы направления развития высшего образования в Украине на основе мониторинга и стратегического прогнозирования потребностей рынка труда, введения широкой информационной открытости и формирования конкуренции вузов за грантовое финансирование, повышение мотивации преподавателей.

Ключевые слова: высшее образование, вуз, экономика, рынок труда, человек, общество.

Карпенко А., Yurtayev D. Higher Education in Ukraine: Problems and Prospects

The article explores the central role of higher education in the forming and providing the development of the national economy. The basic performance of the educational sector in Ukraine was analyzed. It was determined that the formation of quality higher education depends not only on universities, but on other structures of all educational levels too. The estimation of higher education in Ukraine was made. The main problem of higher education is discrepancy of the requirements of the labor market for a long time. The main reason is a lack of relationship between all components of the educational system, employers and state (regional) authorities; lack of timely information on the state of supply and demand in the labor market and forecasting the need for specialists. It was determined the main obstacles in the formation of quality higher education and in the balancing with the labor market.

In the article is substantiated the directions in the work of higher education in Ukraine. Proposed to strengthen the practical orientation of education based on the involvement of employers for closer cooperation with universities. It is important to ensure the high informative on current and future labor market needs through strategic monitoring and forecasting on the national and regional levels. Of particular note is the creation of structures that will be responsible for monitoring and strategic forecasting educational qualification needs of the labor market. It is necessary to introduce wider openness of universities through their own information resources, information on graduates, scientific and educational achievement of lecturers, cooperation. There is a need for creation competitive conditions and effective system of incentives for university lecturers for implementing pedagogical innovations and development of distance education, which will provide education for life.

Key words: higher education, HEI (Higher Educational Institution), economy, labor market, people, society.